Riksdagens kulturutskott

Ärende: Bildningsalliansens utlåtande om planen för de offentliga finanserna 2026–2029 VNS 2/2025

Bildningsalliansen tackar för möjligheten att få ge sitt utlåtande om planen för de offentliga finanserna 2026–2029.

Bildningsalliansen ser det som viktigt att det i planen för de offentliga finanserna inte finns ytterligare nedskärningar i finansieringen för fritt bildningsarbete. Det är viktigt att bevara och stärka de verksamhetsförutsättningar som möjliggör ett flexibelt och inkluderande fritt bildningsarbete. Stora nedskärningar har betydande och långtgående konsekvenser för tillgängligheten och kvaliteten i den fria bildningen.

I planen för de offentliga finanserna finns det en skrivning om att det kvarstår inbesparingar inom undervisningsministeriets förvaltningsområde (3,6 + 5,1 miljoner) som behandlas i samband med budgetförhandlingarna för 2026. Bildningsalliansen önskar att de **nedskärningar som planeras i samband med budgetförhandlingarna för 2026 inte förverkligas.** Finland behöver aktiva medborgare som kan bidra till samhällets väl och vara tillgängliga för arbetslivet så länge som möjligt. Fri bildning och medborgarsamhället, med dess förbund och organisationer, erbjuder utbildning och verksamhet som stärker medborgarnas delaktighet samt upprätthåller den kompetens som mänskorna behöver i dagens samhälle, där behov av krisberedskap och gemensamma värderingar är viktiga.

Bildningsalliansen oroar sig också för de inbesparingar som riktas mot högskoleutbildningen och utvecklingen av det kontinuerliga lärandet (1,3 milj.) De här nedskärningarna påverkar möjligheterna för vuxna att skaffa sig relevanta färdigheter som behövs i arbetslivet eller då det finns behov av yrkesinriktad omskolning. Under pågående regeringsperiod har det redan gjorts stora nedskärningar som påverkat vuxnas möjligheter till kompetensutveckling. Det behövs långsiktiga åtgärder och stabil finansiering för vuxenutbildning.

Regeringen önskar fortsätta de åtgärder som försäkrar att alla unga som avslutar grundläggande utbildning har tillräckliga färdigheter för att fortsätta sina studier till andra stadiet och att 50% av de unga vuxna går en högskoleutbildning. Bildningsalliansen vill poängtera att den fria bildningen, med bland annat folkhögskoleåret för läropliktiga stödjer regeringsprogrammets skrivning.

Utbildningens målsättning är att främja studerandes grundläggande färdigheter. För studerande med annan språklig bakgrund än svensk eller finsk finns också möjlighet att gå integrationsutbildning på folkhögskola ifall det finns behov för främjande av språkutvecklingen. **Bildningsalliansen önskar att innan man tänker sig att utveckla nya former för att stödja bland annat ungas grundläggande färdigheter, uppmärksammar de utbildningsmöjligheter som redan finns och vid behov utvecklar nuvarande.** Det här torde också vara mera resurseffektivt. Bildningsalliansen vill också poängtera att den fria bildningen bland annat via sommaruniversiteten och via öppna universitetskurser på medborgarinstitut och folkhögskolor erbjuder tillgänglig högskoleutbildning för vuxna. **Fria bildningen är gärna med i de satsningar som görs för att öka ungas möjligheter till högskoleutbildning.**

Bildningsalliansen anser att det borde göras större satsningar på vuxnas möjligheter till utbildning och kompetenshöjning bland annat genom följande:

- Finland har fortfarande 300 000 vuxna med bristfälliga grundläggande färdigheter, enligt den senaste PIAAC-undersökningen. Bildningsalliansen anser att det borde finnas tydligare riktlinjer för främjandet av vuxnas grundläggande färdigheter till exempel genom att skapa ett nationellt åtgärdsprogram. Fria bildningen har redan nu möjlighet att erbjuda nationella kompetensmärken för grundläggande färdigheter och det här kunde utvecklas ytterligare.
- Att lära sig svenska eller finska samt få kännedom om det finländska samhället och kulturen borde vara en grundläggande rättighet för alla som bor i Finland. Språk är nyckeln till samhället, arbetslivet och studier. THLs utredning (VN_2025_33) visar på att unga som hör till minoriteter klarar sig sämre i sina studier och behöver i större utsträckning söka sig fram till en lämplig utbildningsväg. Det betyder att det är viktigt att de vuxna i hemmen är integrerade och har en stark svenska eller finska så att de kan stödja sina barn och unga i deras skolgång. Integrationsutbildningen är vuxna migranternas väg in till vårt språk, kultur och samhälle. Därför är det viktigt att deras utbildning lyckas och har hög kvalitet samt en kontinuitet. Den kontinuiteten finns i fria bildningens långa erfarenhet av integrationsutbildning samt i kompetenta lärare som ger kvalitativ utbildning. Fria bildningens lagstiftade uppdrag i fråga om integrationsutbildning behöver kvarstå också i framtiden.

Helsingfors 5.5.2025

Anna Pensar-Kuivamäki
Ordförande

Henrika Nordin
Verksamhetsledare